

Any I ♦ Barcelona 24 de Juny de 1900 ♦ N.º 8

LO PENSAMENT CATALÀ

SETMANARI CIENTIFICH Y LITERARI

Preus de subscripció:

Espanya. 6 Ptas. l' any.
Estranger. 9 " " "
Un número 15 cts. — Atrassat, 25 cts.
PAGOS A LA BESTRETA

DIRECTOR LITERARI

Mossen Jacinto Verdaguer

Redacció y Administració:

Dormitori de St. Francesch, 5
IMPREMTA LA CATALANA

APROBACIONES DEL SISTEMA Y DE LES DOCTRINES DEL BEAT RAMÓN LLULL

IV

La Universidad del Estudio General Lulliano de la Ciudad y Reyno de Mallorca, com l' anomena en les Constitucions lo Arquebisbe Bisbe de Palma Don Pere de Alagon, estava formada dels quatre membres ó Facultats de Teologia, Dret (Canónich y Civil), Medicina, Arts y Filosofia.

S' ensenyava, com tenim dit, Teologia Luliana; y en lo Claustre ó Colegi de catedràtics de la Facultat eran més los catedràtics de la especialitat luliana, que 'ls de la tomista, ó be 'ls de la escotista, ó suarista. «Item para dar principio y forma á estos Claustros ó Collegios estatuímos y ordenamos que el de Theologia se componga, á más del Rector presente el Muy Reverendo Don Domingo Sureda, Doctor en Sagrada Theologia, y en ambos Derechos, y Canónigo de la Santa Iglesia Cathedral, que será también Collegiato en dicho Collegio, de once Cathedráticos de Theologia, á saber es, *de los quatro Lullianos que ay en dicha Universidad; de tres Thomistas*, que son el de Prima, cuja Cátedra está annexa al Real Convento de Santo Domingo; otra de Visperas, cuja Cátedra es común á Seculares y Regulares por oposición, y otra de

Visperas secundaria annexa también á dicho Convento; *de los dos Cathedráticos Escotistas* que hay, y *de los dos Suaristas...*» (Título I).

Peró no solament s' ensenyava la Teologia Luliana, sinó també la Filosofia Luliana: axí veiem que al Claustre de catedràtics de la Facultat hi entrava també lo professor de la Filosofia *ad mentem Beati Lulli*. «El de Artes y Filosofia se formará de los quatro Cathedráticos de Artes que ay en dicha Universidad, es á saber, uno Lulliano, otro Thomista, otro Escotista y otro Suarista...» (Título I).

Com tenim dit los honors y preferencies dels Catedràtics lulians sobre tots los demás eran grans. Vegis sinó 'l Título X *De las precedencias que se han de guardar en esta Universidad*. Diu axís: «Primeramente estatuímos y ordenamos que en los quatro Claustros ó Collegios de que se forma esta Universidad se observe el orden siguiente: El primer lugar tendrá el Collegio de Theologia; el segundo el de Cánones y Leyes; el tercero el de Medicina, el quarto y último el de Artes y Philosophia, y este orden se guardará segun las ocasiones que ocurrieren en el ir, sentarse, votar, etc. Item estatuímos y ordenamos que los Collegiatos de cada Collegio entre sí devan guardar el orden de precedencia siguiente: Después del Rector, ó el que tenga su lugar en su caso, en el Collegio de Theologia *tendrá siem-*

pre el primer lugar el Cathedrático de Prima Luliano, sin atención á antigüedad de lectura, y en su ausencia el Cathedrático de Visperas Luliano, y en falta de este otro de Visperas secundario de dicha opinión, el más antiguo, de manera que siempre deva tener el primer lugar por Cathedrático uno de los de Theologia Luliana, que así es de razón, por ser esta Universidad Luliana, y los de esta opinión como Primogénitos en ella.

«Después del Cathedrático Luliano, que por su calidad ha de preceder, se seguirá un Cathedrático de Prima de Theologia de las otras tres opiniones el más antiguo en lectura, por Catedrático de Prima.»

Lo de la Facultat de Teologia passava igualmente en la Facultat d' Arts y Filosofia: «Respecto del Collegio de Artes y Philosophia tendrá el primer lugar el Cathedrático Luliano, sin atención á antigüedad de lectura, alternando después los demás Cathedráticos y Collegiatos, como está arriba dicho; y entre los Collegiatos en Artes y Philosophia precederán los que fueren graduados en Theologia, segun su antigüedad del grado, y mientras se forma dicho Collegio, el Luliano precederá á los otros Catedráticos de Artes.»

Un poch més avall continúa dihent lo mateix Titol desé: «Item estatuímos y ordenamos que los Cathedráticos entre sí guarden este orden. Los de Prima después del Lulliano en los de Theologia, que siempre deve preceder, y en su lugar el de Visperas, como se ha dicho, precedan los demás; y entre sí en dicha Facultat han de precederse por antigüedad de lectura, y entre los de Visperas de todas facultades; y en la de Theologia de Positiva y Moral se regularán por orden de antigüedad de lectura después del de Visperas Lulliano en los de Theologia, que tendrá el primer lugar por ser dicha Cátedra también de Prima de Visperas, y con la calidad Lulliana, pero no se estenderá en falta de este á otra de Visperas de dicha opinión, por ser todas de un mismo Collegio y tener ya la precedencia á todos los Cathedráticos, el Lulliano.»

Parlém ara de la ensenyansa. En lo Titol XIII veyém que no solament s' ensenyava la Sagrada Teologia *ad mentem Beati Lulli*, sinó que també s' explicava la *Ars Magna*, ó Sistema Científich Lulí. En efecte, s' diu allí que pera la recepció dels Graus en la Facultat de Teologia s' requereix cursar quatre anys d' aquexa ciencia, y s' hi afegeix seguidament: *respeto de los Estu-*

diantes lulianos tendrán obligación de oír dentro sus quatro años también el Arte General de su Maestro el Iluminado Doctor el Beato Raymundo Lullio.

Lo Batxiller en Arts y Filosofia que volia graduarse de Doctor y Mestre en Arts y Filosofia devia defensar unes Conclusions Generals per tot lo día de Lògica, Filosofia Natural, Metafísica y Filosofia Moral; y si volia posar algunes Conclusions d' Astrologia y Matemátiques, estava al seu albir. «Defendidas las Conclusiones, sea presentado al Cancellor ó Procancellario, con asistencia del Rector, y con el Secretario y Vedel, el qual destinará lugar y hora para la assignación de puntos; como está estatuido en los demás Grados de Licenciado y Doctor, que se le assignarán por medio de los dos puntuantes *per turnum*, esto es: el primero de Lògica de Aristóteles, y el segundo de la Philosophia Natural de Aristóteles: y en quanto á los Lulianos se les assignarán del Libro de la LÒGICA NOVA del Iluminado Doctor el Beato Raymundo Lullio, sobre los quales puntos dentro de veynte y quatro horas leerá por espacio de media hora alomenos, y se le harán quatro argumentos, dos sobre cada punto, uno por el puntuante primero, y el más anciano de los arguyentes sobre el primer punto: y sobre el segundo, uno por el puntuante y el otro por el otro arguyente, sacando dos Conclusiones de cada punto en el término de tres horas, y cumpliéndose las demás diligencias que están estatuidas en los Grados de Licenciado y Doctor *in genere*, que concluidas se le conferirá el Grado de Doctor y Maestro en Artes, como está dicho.» (Titel XV).

Lo Titol XX s' ocupa de la vacación de las Cátedras y de la habilidad de los oppositores. «Item estatuímos y ordenamos que para oponerse á las Cátedras de Theologia y Philosophia solamente serán hábiles los que provaren haver cursado el curso de Artes y Philosophia, y la Theologia en aquella opinión de que fuere la Cátedra, así Lullianos, Thomistas, Escotistas y Suaristas... esto se entiende mientras no hizieren constar expressamente, que huviessen cursado y professado otra opinión, porque entonces se admitirán en la que constare haver cursado y profesado; con apercibimiento, que el que una vez se declare por una opinión no podrá variar á otras, que en esto se considera perjuizio á la pureza de las opiniones, que en esta Universidad se intenta.»

Lo relatiu á la provisió de les Cátedres y als

qui han de votar en elles es la materia que ompla tot lo Titol XXI que es llarguissim.

«Item para que conste los que serán hábiles para votar, estatuímos y ordenamos que los Cáthedráticos de cada opinión de los Theólogos, y Philosophos para la suia opinión, y de las demás facultades, todos tendrán siempre voto en la provisión de Cáthedras... á saber es: para las Cáthedras Lulianas los que tuvieren las calidades dichas profesores de aquella escuela; para las de Thomistas, los Thomistas; para las Escotistas, los Escotistas; y para las Suaristas, los Suaristas; que assí conviene para que se eviten los inconvenientes que se han experimentado en otras Universidades, y se conserven las opiniones con pureza y no se confundan.»

«Item para que se sepan los libros de que se han de sacar puntos para provisión de las Cáthedras, estatuímos y ordenamos se observe en la forma siguiente: Para Theología, las Cáthedras de Theologia escolástica tomarán el punto de los tres libros primeros del Maestro de las Sentencias, si no son Lulianas; las de Moral, del quarto libro del Maestro de las Sentencias, si no son Lulianas; las de Theologia Luliana, assí Escolásticas como Morales, del Libro de los Sentenciarios del Iluminado Doctor Beato Ramon Lull.»

«Para Artes y Philosophia. Las Cáthedras de Artes y Philosophia, que no son Lulianas, de los ocho Libros de los Físicos, de *Ortu et Interita* y de *Anima* de Aristóteles. Las Lulianas, de la LÓGICA NOVA del Iluminado Doctor Beato Ramon Lull.»

En lo catálech de les festes que no son de guardar, en las quales se vaca de Lecciones en esta Universidad, s' hi troban «el día que murió el Mariano y Subtil Doctor Escoto, á 8 de Noviembre, y el día de la Conversión de San Pablo en que fué la del Beato Ramon Lull, y se celebra la Fiesta de la Universidad, y la Vispera por la tarde, á 25 de Enero.»

MOSSEN SALVADOR BOVÉ.

AL BEAT JOAN GRANDE,

de la orde hospitalaria de Sant Joan de Deu, en lo ters Centenari de sa mort, 3 de juny de 1900.

Lo mon diu que sou un Sant,
vos diheu que un pecador,
un pecador lo mes gran.
¿A qui creuré? ¿sou, senyor,
gran pecador ó gran sant?

Te rahó 'l mon que us alaba
ó vos qui us desalabau?
¿lo mon que ja us somiava
del cel ab corona blava,
ó vos qui us descoronau?

Aquesta volta, oh Beat,
es lo mon qui te rahó,
puix la vostra santedat
es una llum que heu posat
vos dèssota 'l mesuró.

Es que per tot vos ha vist;
naxent dintre d' una estable;
dant consol á qui está trist,
y fent la guerra al diable
per honrar á Jesucrist.

Es que us vegé revolcar
sobre arsos negres y ortigues,
y en l' hospici ausiliar
al malalt pobre, y besar
les seves llagues antigues.

Es que, brillant de set cayres
per tots vos ha vist brillar;
es que us ha vist axecar,
y, en los éxtassis, pels ayres
com un aucell volejar.

Qui per gran vos ha criat,
al mirarvos tant petit,
desde 'l cel la ma us ha dat;
com vos heu apetitat
lo Senyor vos ha engrandit.

JACINTO VERDAGUER, PBR.

SANT JOAN DE LA SALLE Y SANTA RITA DE CASCIA

Dues canonisacions de Lleó XIII á Sant Pere.

Solsament lo Vaticá pot oferir al mon espectacles grandiosos com lo del dijous, 24 de Maig, festa de l' Ascensió, en lo qual poguerem admirar la canonisació dels nous Sants, Joan Baptista La Salle y Rita de Cascia.

L' Esglesia coneix lo secret dels efectes magnífichs sobre la imaginació: ella posa á tribut de la Fe les creacions de les belles arts, la flor del geni, y sempre noves troballes decoratives. Lo temple més gran del mon estava adornat de domasos antichs ab randes d' or; il·luminat per inombrables ciris. Cortines grogues als finestrals, y, entorn les columnes, en los archs, y en les cornises, hermoses banderes y paneretes de flors, llanties y més llanties, donant una llum d' or.

Siscentes llanties eléctriques sota la Gloria

de *Bernini*, ahont s'alsava lo trono papal, irradiavan. Era la primera vegada que aquesta il·luminació, durant lo segle que fineix, brillava esplendidament sota la cúpula de Sant Pere.

A les set s'obrí lo temple. Molts pelegrins, havian esperat desperts tota la nit per ésser los primers d'entrarhi. La entrada fou espantosa per l'ímpetu salvatge de la multitud, detinguda en va pels soldats, pels carabiners en parada de gala, y devant dels Suïssos del Vaticà. Se jugà tot lo furor dels muscles.

Entraren vint y un mil estrangers, molts ab ulleres de llarga vista, molts ab la cadira sota 'l bras, y en un moment, unes cinquanta mil persones ocuparen la gran basílica, rudent com un oceà. A la esquerra del trono, en lo palco dels sobirans, sortí la princesa de Meklemburg; y á la dreta, poch á poquet se reuniren los caballers de Malta. En la tribuna diplomática, se veyan tots los embaxadors acreditats prop del Vaticà, lluhint ses condecoracions; los alts dignataris de la Esglesia; la aristocràcia clerical romana; los adjunts del Pontífex, y 'ls conjunts del beato Joan de La Salle, arribats de Fransa.

* * *

S. S. Lleó XIII, baixá á la Sala «*dei paramenti*», á les 8, cubert ab amplia capa pluvial de vel lleugeríssim, recamat d'or, fet pel Jubileu; se posá la mitra blanca, y preceit y seguit dels dignataris de la sua Cort, passá á la Capella Sixtina, en cadira gestatoria. Resá en silenci y entoná ab veu feble l' *Ave ó maris stella*, que acompanyaren los cantors pontificals; passá després á la Capella Paulina, pera adorar al S.S. Sagrament. Al gentiu qu' estava ansiós en lo temple, arribá una salmodia humil, que baxava y pujava lentament; y avansá la comitiva, entre les dues ales de la guardia palatina. Y ¡magnífich! Vejerem primer los plomalls dels nous *kepy* á la italiana de la guarda palatina d'honor; després vejerem los agutzils ab les masses de plata; los germans de vint ordres; y seminaristes, rectors y canonges. Avansaren les senyeres dels dos beatos que devían canonisarse, los abats mitrats, trescents noranta nou entre bisbes, arquebisbes y patriarques, trenta dos cardenals; tots ab ròssech y blanca mitra.

Tocaren les trompetes y ressoná la marxa *Silverí*; los cantors de la Capella Sixtina entonaren l' Antifona *Regina Coeli*, dirigida pel mestre Mustafá, y aparegué Lleó XIII en la cadira gestatoria, palidíssim, transparent; semblava una

aérea visió. La gent conmoguda, febril, esclatá en aclamacions y viscas. Lo Papa, alsant lentament la dreta sobre la blanca selva de la mitra, benehí somrient á la multitud agenollada. Al altar de la Confesió, lo Pontífex descendí de la cadira gestatoria á son trono sumptuós y allí rebé l'òscul á la ma, dels arquebisbes; lo petó á la creu que tenia damunt los genolls dels patriarques; y lo bes als peus dels penitents. L'advocat consistorial y lo cardenal procurador, feren instancia á Sa Santitat per la canonisació. Lo secretari de los *Brevi*, respongué en nom de S. Santitat Lleó XIII, que la virtut dels dos santificants era gran; però que convenia encare demanar ab tota fe l'ajuda del Cel; y S.S. Lleó XIII s'agenollá y pregá, y tothom cantá en chor la lletania dels Sants, després lo *Veni Creator Spiritus*, després l' *Oremus Deo*. L'advocat consistorial y 'l cardenal procurador repetiren altres dugues vegades l'instancia al Papa, y 'l secretari dels *Brevi*, respongué que Sa Santitat, il·luminat per la llum suprema, estava disposat á santificar als dos beats. Lleó XIII llegí aleshores, lo decret de la doble canonisació, se llevá la mitra y al peu del trono entoná lo *Te Deum* continuat á chor pels cantors. Los beats Rita de Cascia y Joan Baptista de La Salle, entraren al regne dels Sants.

T. RADUCCIO.

MONTSENYENCA

Lo sol bat sobre 'ls camps plens de roselles,
demunt del bosch s'adormen las cançons
y s' amaran de llum flors y poncelles
aucells y papallons.

Pels conreus ahont gronxolan les espigues
al bes del ventijol
y per serres y valls, comes y artigues
comensa un himne al sol.

Es l' himne dels pradells de gulta humida,
es l' himne dels moxons y de les flors,
es l' himne del malalt sedent de vida,
es l' himne dels amors.

Y 'l sol enlluhernador fa sa carrera,
y sos raigs entebionan lo perfúm:
«gosém, gosem la hermosa primavera
»la Reyna de la llum.»

«Gosém la pluja de claror que envia
»que ja vindrán los dies de foscorg;»
y aucells y papallons folls d'alegría
cántan la vida, cántan l'amor.

J. NOVELLAS DE MOLINS.

LOS NÓMADES D' ORGA

No vos heu fixat may ab los sons tristos de les orgues dels pobres que demanen almoyna pels passeigs y per les vies solitaries de la ciutat?...

No vos ha impressionat may la nota trista del cego que va donant voltes á n' aquella maneta maquinalment, mentres los seus ulls sense llum s' alcen enlayre, enlayre, potser en ales de son mateix cant?...

Miréu que 's terrible la contemplació de la figura dels pobres per la gran ciutat; ells, semblen ànimes en pena, que entre-mitj de les cançons tristes d' aquella companya fidel, recorden totes les dolceses dels jorns passats, d' aquells jorns tan bells en quins tal volta no eran pobres.

Y al seu costat passen y passen persones, que ni 's fixen ab ells y que no comprenen may, lo que vol dir el soroll mitj esfumat de la seva música, qu' es una música feta de llàgrimes, de nits de febre y d' angosa passades sota 'ls portxos d' algún palau ó be de dies de dol en quins lo carruatge del hospici, en la penombra de les matinades d' Hivern, s' ha emportat carrers avall, lo cos d' un amich, també desheretat y pobre.

Pobres desgraciats qu' aneu per la vida sense nort y sense llum, que no mes senti per la veu de la vostra orga y que sols sou besats per l' aledada del vent de ciutat, que marceix flors y ofega vides.

Pobres desgraciats que camíneu com los desterrats per la terra, rebent entre l' ambient d' indiferencia que vos volta, tota la pietat d' un cor que quan sent la vostra trista música, recorda tota la tristor dels crepuscles sense sol del mon y dels crepuscles sense sol, de l' ànima.

XAVIER VIURA.

LA NIT DE SANT JOAN

BALADA

En una taula de márbre,
de una glorieta en lo mitj,
brillan als raigs de la lluna
tres gots d' aigua; y vers allí
s' encaminan tres germanes
ab la fosca de la nit.
La gran, pubilla del pare;
la segona del padrí;
la Malvina com á xica
may ha estrenat cap vestit.

Per les dues tot son roses;
per Malvina tot es trist!
¡Nanch! ¡nanch! dotze batallades
sonan en lo monestir.
Qui pogués follet tornar-se,
y en finestres y jardins
seguir á totes á esta hora
quan es lo got cristallí
la clara d' un óu hi tiran
per saber l' esdevenir!
Ja s' figuran veure tronos
naus, banderes, monestirs...
¡Totes veuen lo que volen
creyent veure lo de dins!
Tot tremolant vá Malvina
pels caminals del jardí:
pren un óu, mes al trencarlo
ressonan esquellerinchs
y 'ls crits de: «núvial! núvial!»
y tiran cohets, confits...
Fadrístern n' era l' seu Jaume,
se casa y n' entra pubill.
Mira l' aygua y veu formada
una blanca creu lla dins;
un ¡ay! surt de la glorieta
y un cadavre queda allí.

DAMAS CALVET.

NOTES CURIOSAS

La Instrucció Pública á Barcelona en lo primer terç del segle actual.—En quant á la instrucció primaria farém constar que en 1822 existien en nostra ciutat 8 escoles de primeres lletres en les quals l' ensenyansa era per lo sistema mútuo ó lancasteriá y 33 per lo sistema antich modificat mes ó menys per los mestres. Hi havia també nou convents de regulars en que conforme á ordres superiors s' hi donava ensenyansa gratuita. Les vicissituds polítiques obligaren á que 's tanquessen aquestes últimes, á les que hi assistien més de 1200 noys; en los restants més de 2000, lo qual nos demostra que l' ensenyansa que tenia més crédito era la que sortia de les cases de religió. Tant es axís que la de Sant Antoni establerta en 1815 en aquell antich convent de canonges Antonians y que significava una instrucció més ampliada al cap de set anys de existir comptava ja 736 dexeables. Allí s' ensenyava ademés de llegir; escriurer y fer comptes, llatí, retórica, poesia y matemátiques pures, venint á esser lo primer ensaig d' un Institut de segona ensenyansa, després de la supressió de la que en la passada centuria donaven los Jesuïtes en l' antich Colegi de Cordelles, establert en

lo siti hon se trova establerta la Reyal Acadèmia de Ciències Naturals y Arts en la Rambla dels Estudis. Als P.P. de la Companyia de Jesús desde la supressió de la Universitat per Felip V fins al 1767, en que foren trets aquells religiosos d'Espanya, Barcelona degué la ilustració que aquí podia adquirir-se, y la susdita supressió, no pot negars que fou un colp mortal pera les lletres entre la joventut d'aquell temps. Los noms dels professors que com los P.P. Cerdá, Masdeu, Llampillas y Aymerich brillejaren en aquell seminari, no deurien ésser oblidats per cap bon patrici. Les produccions publicades durant aquell període de més de cinquanta anys, acreditan aquelles classes.

Veritat es que además hi havia en la época á que venim referintnos lo Colegi del Bisbe, establert en 1595 per lo inolvidable prelat barceloní Joan Dimas Loris, organísat segons les disposicions del Concili Tridentí y reformat per lo no menys ilustre bisbe Clement en la segona meytat del segle passat, en lo qual s'hi donaven tres anys de gramática llatina, un de retórica, tres de filosofia, dos de teología escolástica, una de teología moral, un altre de Sagrada Escriptura, un de cánons y un de predicació, que acostumava tots los anys donar exercisis públichs literaris consistents en conclusions de filosofia y teología, exámens de gramática y retórica y concursos de poesia llatina ó castellana, y que en l'any 20 tingué 885 alumnes repartits en 480 á gramática; 120 á retórica; 178 á filosofia; 24 á teología, 35 á la de cánons y 25 á la práctica de predicació, pero no eren aquelles classes les mes ben acullides ateses les corrents de l'epoca.

En lo mateix any se establí la Escola cívica, quin objecte era donar instrucció als joves que no n'havien pogut obtenirne quan eren noys. Aquesta instrucció no era á dir la veritat, tan literaria com sembla, puix que tenia per objecte ensenyar aquella Constitució de les Corts de Càdiz del 1812. Dona gust llegir lo discurs inaugural de l'Escola que s'celebrá en lo saló del Gremi de Velers llegit per lo P. Catalá trinitari calçat. Tres frares ensenyaven les primeres lletres á 234 adultes; un capellá ensenyava gramática castellana á 47; dos seculars de llengua francesa á 175; un altre d'alemany á 28; y un altre d'inglés á 37: en totes les assignatures se seguia lo sistema d'ensenyansa mútua. Durá poch, y la ensenyansa de cegos y muts fou la successora d'aquella institució que semblava havia de sostenir-se y per temps, pero que tenia ab tot es-

ser protegida per l'Ajuntament les circumstancies variables de la política en contra.

L'obra de lectura que lográ en aquella época lo privilegi de atraure l'atenció de la quítxalla fou la traducció del Simon de Nantua del francès L. P. de Jussieu, que en 1818 havia obtingut lo premi en lo concurs celebrat per la Societat de Instrucció elemental de França.

En lo mateix any 1820 se formá un gimnástich militar, que constava d'un batalló de joves de 10 á 16 anys, als qui s'instruía en l'ordenansa, táctica y dibuix militar, matemátiques, ideología, música y en la lectura de les accions heroyques dels grans capitans. Lo que més cridá l'atenció fou la banda militar que s'creá y que durá fins al Octubre del 1823.

En dit any concurren al Colegi de Cirugia médica quines assignatures eren desempenyades per sis catedràtics 348 alumnes; al de Farmacia anomenat de Sant Victoriá en rahó d'haver tornat de França lo rey Ferrán VII en la diada de aquell Sant, hi assistien en ses tres classes de Física química, de Materia Farmacéutica, de Historia natural y Farmacia experimental 171 estudiants, y en les de la Llotja hi acudien un nombre considerable d'alumnes entussiasates per les ciències y per les arts que no havien de tardar á ésser honor del pays. Ab la escola de Náutica establerta en 1769 baix la direcció del célebre cosmograf lo trinitari calçat P. Canyellas havien anat venint la de Química en 1803; la de Taquigrafia en 1805; la de Calcul y Escriptura doble en 1806; les de Física experimental y de Economía política en 1814; la d'Arquitectura en 1816; la d'Agricultura y Botánica en 1817; la d'Aritmética y geometría práctica en 1819, lo mateix que la de Matemátiques; les de idiomes francès, inglés é Italiá en 1824 y per últim en 1830 la d'Arquitectura naval.

Per disposició de la direcció general d'estudis donada á últims del 1821 la facultat de Medicina que hi havia en l'Universitat de Cervera fou trasladada aquí y ajuntada á lo ja citat Colegi de Cirugia médica formaren abdues entitats la escola especial de la ciencia de curar que en 1822 tenia ja 510 dexebles.

En quan á la instrucció de les noyes no hi ha mes que dir que á l'ensenyansa en 1824 hi assistien 700 noyes y que se seguia un sistema casi rutinari. Los demás colegis de noyes no oferien cap novetat y si alguna senyoreta sobressortia en alguna especialitat de conexements, era que los havia obtingut en lliçons particulars ó en co-

legis estrangers. Per los anys 1823 y 1824 comensaren á conexas los pianos forts que anaven substituhint als antichs de taula. La Música era ensenyada en les iglesies hon hi havia música de capella, que eren la Catedral, Santa Maria, Pi y Palau. També s'ensenyava en la Mercé quina escolania disfrutava de bona reputació y á la que hi entraven tots los qui no podien anar á la de Montserrat.

A principis del 22, l' Ajuntament ab la cooperació de varis subgectes que s' oferiren voluntariament á ensenyar plantá les cátedres que faltaven pera completar les que devía haverhi en la Universitat de 2.ª y 3.ª Ensenyansa que 'l Reglament llavors vigent assenyalava á Barcelona, instituhint un establiment gratuít de les següents cátedres de Geografia y Cronología; de Literatura é Historia, de Física, de Química, de Botánica y Agricultura, de Lógica y Gramática general, d' Economía política y Estadística, de Moral y Dret natural, de Dret públich, de Principis de Llegislació, universal, d' Historia y elements de Dret civil romá, d' Historia é institucions de Dret espanyol, d' Historia y elements del Dret públich eclesiástich, de Historia eclesiástica y de llengua grega. Hi concurríen á aquest establiment 460 estudiants.

En lo mes d' Octubre del sobredit any de conformitat á lo disposat per la ja citada Direcció general d' estudis s' establí ab gran solennitat l' Universitat y á ses classes hi assistiren uns 900 alumnes. Constava de les assignatures abans dites del establiment anteriorment citat y que no sabém pas hont se instalá y además de les de Literatura, Matemátiques pures, Mineralogía y Geología, Zoología, fonaments de Religió, Historia de la Teología, y llochs teològichs, Institucions dogmátichs morals, de Sagrada Escritura, de Historia y Elements de dret públich espanyol, de Práctica forense y de Bibliografía.

RAMON N. COMAS.

CORRANDES

Maria, flor de les flors,
lo teu cor es de avellana,
lo día que no 't puch veure
trevallo de mala gana.

Per aquest carrer que passo
no hi hauria de passar
que entre balcons y finestres
la vida m' ha de costar.

Marieta, si vols venir
al portal t' esperaré,
anirém á dá una volta
com á marit y muller.

Ab un viudo mare, mare,
ab un viudo, mare no,
si ab un viudo fa bon viure
ab un fadrinet millor.

De les Madalenes vinch
confessat y combregat:
m' han donat per penitencia
que hauria d' esser casat.

La mare sempre m' ho deya,
sempre m' ho está dihent,
xica no festejes massa
que perdrás l' enteniment.

La mare m' en diu bandera,
pro de bandera no 'n soch,
que les tenen á l' Iglesia
per aná á la professó

La Mare de Deu de Lourdes
feta de cor de nogué:
les anouhetes son bones
la Mare de Deu també.

Recullides al Urgell per VALERÍ SERRA BOLDÚ.

CRÓNICA

Ha quedat novament constituída á Lleyda, pera la defensa del programa catalanista, la associació *Catalunya*, havent sollicitat son ingrés á la *Unió Catalanista*. Ha instalat son domicili á la plassa de Catalunya, 6.

Rebi nostra enhorabona tan digna Associació y desitjem que tan bons amichs pugan trobar ocasió de demostrar son amor á Catalunya.

—S' ha encarregat de la part de crítica musical de nostre periódich, lo Subdirector del coro «Catalunya Nova» D. Adriá Esquerrá, quina competencia en tals assumptos l' ha demostrada ben bé, y no fa gayre, ab motiu de una polémica sostinguda ab lo autor de *La Dolores*, Don Tomás Bretón.

—Dijous passat que anarem á felicitar á nostre benvolgut amich lo R. P. Lluís Falguera, escolapi, tinguérem ocasió de veure alguns regals que li feren admiradors y dexeables, entre 'ls que 'ns agradá sobremanera un quadro de gust modern ab una alegoría calassancia y una llegenda escrita en nostra parla.

—La Associació general de estudiants de París, ha publicat lo programa de les festes que dedicarà á sos companys estrangers, del 5 al 12 d' Agost.

M. Reveillaud, president de la Associació, los rebrá lo día 5 d' Agost á la Sorbonne y M. Georges Leygues, Ministre d' instrucció pública, presidirá aquesta cerimonia.

Los dies següents serán dividits en tres partides: los matins están reservats als treballs del Congrés dels estudiants; los mitjdías á visitar la Exposició; y les nits á les funcions de gala de l' *Opera*, *Comedie-Française* y á l' *Opera-Comi-*

que; á una recepció á l'Hotel de Ville y á altre del Ministre de Instrucció pública.

Lo diumenge, 12 d'Agost, últim dia, será destinat á una gran excursió á Saint Germain, y á un banquet de 15.000 cuberts.

Los estudiants estrangers serán allotjats á l'Ecole polytechnique.

—Llegim en *La Comarca de Lleyda*:

«Ha mort á Bellvis, lo conegut y acreditat metje D. Antoni Capdevila.

Nos condolem de la desgracia que afligeix á sa distingida familia.»

Fem nostres les paraules de *La Comarca*, y demanem á Deu vulga acullir-lo en sa santa gloria.

—A la xamosa vila de Tossa s'hi celebrarà enguany ab solemnes festes l'aniversari de la Confraria de la Minerva, fundada l'any 1650. L'obrer major y amich nostre, doctor Jaume Escat, ha publicat pera solemnizar ayal diada y en nostra llengua, un curiós opúscul contenint lo sumari de les indulgencies concedides als confreres de dita Confraria y notables é interessants datos històrichs sobre la matexa.

—Nos hem enterat per la premsa francesa que en lo Certàmen de llengues catalana, provençala y rossellonesa, celebrat el dia 24 del mes passat á Montpeller, obtingué lo únich premi que s'oferia, nostra digna colaboradora y llorejada poetisa Srta. Enriqueta Paler y Trullol, ab la poesia que dú per títol *Joana d'Arch*. Als elogis que li prodiga la premsa de l'altre banda del Pirineu, unim els nostres entusiastas, á temps que la felicitem coralment.

—Hem tingut lo gust de rebre la visita en aquesta redacció de nostre amich y company en la premsa D. Joseph Estadella y Arnó, redactor de *La Veu del Segre*, de Lleyda.

—Sembla que la iniciativa de la Societat barcelonina protectora dels animals y de les plantes de fer quelcòm de bo que sia la expressió de tots los elements sans del nostre país contra de les corrides de toros, are que dintre de poch s'inaugurarán en nostra ciutat unes «Arenes», va tenint la simpatia d'importants entitats y personalitats com, tinguerem ocasió de notarho en la reunió previa que, com á preludi d'una de més important, tingué lloch en lo local de dita entitat, en lo xalet del Marqués de Campo (Parck).

Dintre de poch dies tindrà lloch una altra reunió, á la que esperém que, á mes dels directament convidats, hi assistirán tots los aymants del bon nom y de la cultura de la nostra terra.

—Baix la presidencia D. de Guíllém M.ª de Brocá, celebrá avans d'ahir nit la Academia de Llegislació y Jurisprudencia la última sessió ordinaria del present curs.

Llegida pel senyor Secretari l'acta de la anterior fou aprobada; acte seguit lo senyor Camprodón apoyá una proposició pera que la Academia s'adherís al Congrés Ibero-Americà que deu celebrarse á Madrid en lo vinent Novembre, qual proposició fou modificada per la presentada per don Francisco Albó, en lo sentit de donar un ampli vot de confiança á la Junta de la Academia per obrar de conformitat á la tradició y costúms d'aquesta.

Terminá la sessió fent lo senyor President oportunes disquisicions sobre l'caràcter de la professió d'advocat en nostra Catalunya durant la edat mitja y á principis de la moderna, caràcter per lo qual influí en nostra Historia, essent nostres antichs advocats veraders assessors dels Tri-

bunals y Monarques, y llegint unes ordinacions del rey en Martí, escrites en nostra bella parla, en les quals se demostra la importancia de la carrera de dret.

Dit treball que fou escoltat ab relligiós silenci, fou molt aplaudit, al igual que 'ls oradors que hi prengueren part, per la numerosa concurrencia que assistí al acte.

—Dijous terminaren los exámens de fi de curs del Colegi de Sant Jordi, quedant tant los pares dels alumnos com la demés concurrencia que hi assistí altament complacuts y satisfets dels exercicis practicats.

Dits exámens foren presidits á més del Director del Colegi senyor Flos y Calcat, que fou calurosament felicitat per la grandiosa obra que ve practicant, per lo Dr. D. Tomás de A. Rigualt, D. Joseph Fiter é Inglés, President de la Agrupació Protectora de la Enseyansa Catalana, D. Joseph Roig en representació dels pares dels alumnos y D. Joseph M.ª Comella com á Professor de Música de dit Colegi.

—Importantíssimas resultan les funcions que l'Apostolat de la Oració dels Josephets (Gracia) ve celebrant desde l'dia 30 del passat Maig, comensant lo 29 del corrent un solemne tríduo, haventse cofiat sos sermons al entusiasta catalanista y erudit orador sagrat Rvnt. don Joseph Cardona.

Lo dia 2 de Juliol, que com tots los anys se celebra un ofici de *requiem* pera 'ls associats difunts durant l'any, en lo present la Capella de Sant Felip Neri, dirigida per nostre benvolgut mestre Millet, cantarà la missa de Victoria.

Ab tals elements creyém que l'Apostolat de la Oració de Sant Joseph, de Gracia, veurá coronats sos esforços ab numerosa concurrencia com sempre s'heu.

—Diumenge passat tingué lloch lo concert organitzat pels mestres Nicolau, Millet y Sadurní, á benefici del monument á Rius y Taulé, omplintse lo Palau de Belles Arts de gom á gom. La banda municipal tocá *Les Franchs Jutges*, de Berlioz, y *Dejanire*, de Saint Saenz; lo mestre Daniel executá molt be en les orgues elèctriques, una fuga de de Bach, la *Marxa solemne*, de Gounod, y una *Elegia* (obra seva), á la memoria d'en Rius y Taulé, que hagué de repetir. L'«Orfeó Català» acompanyat de la Escola Municipal cantá la *Aletuya*, d'Haendel, lo *Credo*, de Palestrina, y la *Pregaria á la Verge del Remey*, que hagué de repetir. L'Ajuntament regalá tres llassos pera 'ls estandarts de les tres entitats, acabant lo festival ab la *Patria Nova*, de Grieg, que hi prengueren part tots los concertants.

—En lo Teatre Líric los dies 16 y 21, la Societat de Concerts Clàssichs, baix la direcció del mestre Granados y ab lo concurs del eminent violoncelista Pau Casals, doná lo 2.^{on} y 3.er concerts. La orquesta executá: *Holberg Suite*, de Grieg, un *minuet*, de Haendel y una *Serenata*, de Mozart (que tocá los dos dias) sent molt celebrada per la justesa y bon gust en la interpretació.

Los demés números dels programas foren: pera violoncello ab acompanyament d'orquesta: un *concert* de Saint Saens (que també fou tocat en los dos concerts) y *Sur le lac*, de Godard, y ab acompanyament de piano la *Elegia*, de Fauré y *Variacions*, de Böelmann.

Acabats tots los números lo Sr. Casals fou frenèticament ovacionat vejentse obligat á tocar varies pessas fora programa entre altres lo *Nocturn*, de Chopin.

Se diu que per últims de mes lo Sr. Crickboom prepara un altre concert. L'esperém ab ansia.